

00:00:00 Saara

Tervetuloa kuuntelemaan Kilpirauhasliiton Kilpi-podia. Tässä podcastissa käsitellään kilpirauhas- ja lisäkilpirauhas sairauksia ja elämää näiden sairauksien kanssa erilaisten elämäntarinoiden kautta. Tässä jaksossa puhutaan kaulan alueen leikkauksista. Kilpirauhasen ja lisäkilpirauhasen sairauksiin ei aina riitä lääkitys tai muut hoitotoimet, vaan kaulan aluetta voidaan joutua leikkaamaan. Syynä siihen voi olla esimerkiksi liikatoiminta kilpirauhasessa tai lisäkilpirauhasessa.

00:00:39 Saara

Tässä jaksossa me kuullaan ihan alussa Tuulan leikkaustarina, eli miksi hän joutui leikkaukseen ja miten hän siitä toipui. Ja sitten toisessa osuudessa meillä on vanha tuttu ja saadaan leikkauksiin liittyvää asiantuntijatietoa lääkäriltä, endokrinologi Vesa Ilvesmäeltä. Lämpimästi tervetuloa tämänkertaisen jakson pariin.

00:01:05 Saara

Oikein lämpimästi tervetuloa studioon, Tuula. Kertoisitko sä alkuun vähän itsestäsi?

00:01:12 Tuula

Kiitoksia ja oli oikein mukava tulla tänne, kiitos. Ja itsestäni voin kertoa sen verran, että mulla on meneillään sellainen uusi elämänvaihe. Viime kesänä jäin eläkkeelle ihan ansaitusti liki 44-vuotisesta työurasta. Lapset on aikuisia, lastenlapset on koulussa ja opiskelemassa. Miehen kanssa asustellaan ja meillä on sellainen italian vesikoira, Lagotto-poika Vili, neljä vuotta, joka pitää meidät liikkeessä ja iloisella mielellä ja pitää rytmin meidän päivässä. Ja myös se on tärkeä asia, että kun työelämästä on jäänyt pois, niin pysy se sellainen tietty säännöllisyys ja rytmi.

00:01:56 Saara

Kiitoksia paljon ja ihana kun olet tullut tänään tänne kertomaan sinun omaa tarinaasi. No, mistä syystä ja milloin tuo kaulan alueen leikkaus on tehty sinulle?

00:02:09 Tuula

Minulla todettiin 2016, kesäkuussa, lisäkilpirauhasen liikatoiminta. Sen korjattiin leikkauksella 2017. Ennen sitä diagnoosia minulla oli kolme tosi ikävää, raskasta, uuvuttavaa vuotta. Eli oli helpottavaa saada tietää tämä diagnoosi.

00:02:35 Saara

Okei. Tosi hienoa, että sitten se uuvuttava aika sai sillä tavalla ehkä päätöksensä. Millaisin mieltein sinä odotit tuota leikkausta, koska moniahan pelottaa se ajatus, että se leikkaus kohdistuu juuri

kaulan alueelle. Se voi olla vähän pelottavakin ajatus. Millä mietteillä olit silloin, jos muistelet sitä aikaa?

00:03:04 **Tuula**

Ensimmäinen ajatus, kun sain kuulla, että on lisäkilpirauhasen liikatoiminta, että mikä se on. En ollut kuullutkaan siitä, niin se loi pienen jännityksen siihen. Sitten mä tietenkin olin onnellinen, ja koin olevani äärettömän onnekas, että kun se syy selvisi ja sitten mä tiesin, että siihen on leikkaus ja hoito, niin minulla oli loppujen lopuksi aika rauhallinen mieli, koska takana oli kolme tosiaan ikävää vuotta. Kyllä se oli huojentava asia ja hyvillä mielin aloin valmistella itseäni siihen, että kaulan alueelle tulee tosiaan leikkaus. Ehkä se oli semmoinen, ei jännitystä ollut, mutta se on oikeastaan se onnen tunne mikä oli, että saa selvyden siihen, että mikä minua vaipaa.

00:04:02 **Saara**

Olisitko sinä kaivannut leikkausta odottaessasi enemmän tietoa leikkaukseen liittyvistä asioista tai ehkä jopa tunnetukea tai molempia? Saitko niitä riittävästi vai oliko olo yksinäinen?

00:04:17 **Tuula**

Silloin kun tämä diagnoosi tuli niin en tosiaan tiennyt mistään mitään. Oikeastaan minua järkytti se, että kun menin kuuntelemaan verikoetuloksia terveysasemallemme, niin ei edes lääkäri tiennyt, mitä tarkoittaa parathormoni ja mitä se vaikuttaa minun elimistöön ja minun toimintaan, mutta hän siirsi minut keskussairaalaan. Hyvin pian olin lisäkokeissa ja kuvauksissa ja sitä kautta alkoi tulla tietoa. Kun ensimmäisen kerran tapasin endokrinologin, niin hän selitti minulle hyvin maalaisjärjellä sen, mikä tämä on ja miksi tehdään leikkaus. Sitten myös sen, että jos tulee jotain ongelmaa, niin kuinka toimitaan. Siinä leikkauksessahan selvisi se, että yksi niistä sitten poistettiin ja se rauhoitti kovasti mieltä, kun sai tietää siitä enempi sitten, että on muutakin kuin vain se kilpirauhanen. Se oli semmoinen, että olen hyvilläni siitä, että se aika tuli sinne keskussairaalaan hyvinkin pian, että pääsin kuulemaan, että mikä tämä on.

00:05:41 **Saara**

Tieto tavallaan helpotti siinä tilanteessa paljon.

00:05:44 **Tuula**

Kyllä.

00:05:45 **Saara**

No ihan taatusti ja varmasti moni muukin kokee näin. No sitten koitti leikkauksen aika varmastikin ja leikkauskokemus on jokaisella omanlainen. Millainen se oli sinulla ja miten sitten toivuit siitä? Oliko pitkä sairasloma-aika? Millasta aikaa se oli?

00:06:05 **Tuula**

No mä odotin sitä leikkauspäivää, kun sanotaan, että kuuta nousevaa, että mulla oli hirveän positiivinen mieli sitä kohtaan. Ja sitten tuntui äärettömän hyvältä, kun ennen leikkaussaliin menoa, niin kirurgi joka leikkasi minut kävi tervehtimässä ja kertoi edelleen uudelleen sen, että mitä tehdään, että olenko tietoinen sitten, että jos jotain esimerkiksi mun äänelle tapahtuu, että tiedostanko asiaa, niin mä sanon, että kyllä, minä tiedän, että olen tietoinen siitä asiasta. Niin siinäkin tuli semmoinen kiva tunne sitten, ja koko ajan, kun kävin sairaalassa siellä endokrinologin luona, niin se semmoinen, että mua hoidetaan, nyt minä olen hoidossa, niin se oli se mahtava tunne, niin kuin tuossakin tämän kirurgin tapaamisessa. Kun nyt vietiin leikkaussaliin, niin muistan sen leikkaussalin tunnelman. Siellä oli ihanan rauhallista. Siellä oli paljon hoitohenkilökuntaa, jotka hoiti. Siinä kun katselin, niin oli ihana huomata se, että kukaan ei kysynyt, että mihin minä tämän laitan ja mitä minä tällä teen. Eli jokainen tiesi sen oman työnsä hyvin selkeästi ja semmoinen tietty rauhallinen ilmapiiri siellä vallitsi, kun minua sitten valmisteltiin siihen. Ja aina kysyttiin, että onko kaikki hyvin, paleltaako. Minunhan oli hirveän helppo ja hyvä olla. Itse leikkausta en osannut siinäkään vaiheessa jännittää, vaan... Se oli päällimmäisenä se, että nyt mä saan avun siihen. Ja se, että mua hoidettiin ja hoidettiin hyvin siihenkin asti. Ja sitten oli ihana tunne se, että mä saan kohta nukkua. Mä olin nukkunut kolme vuotta äärettömän huonosti. Niin melkein jo teki mieli sanoa, että nukuttakaa minut jo, että minä haluan nukkua. Niin siinä oli mun kohdalla hirveän paljon tällaista, mistä mä tavallaan nautin ja ootin, että nyt mä nukun ja kun mä herään, niin se homma on tehty. Mulle jäi siitä leikkaushalivaiheestakin tosi hyvä kuva.

00:08:21 **Tuula**

Heräämössä kun heräsin, niin kirurgi oli sanonut, että leikkauksessa menee noin tunti. Heräämössä kun heräsin, niin katsoin kelloa, että vajaa tunti. Eli ajattelin, että kaikki oli mennyt hyvin. Eikä ollut sitten tullut mitään suurempaa, niin kuin mulle sanottiin, että sitten kun tämä avataan, niin kaikki mikä ei kuulu sinne, niin otetaan sitten pois. Niin siitä tiesin, että varmaan leikkaus on mennyt hyvin. Ja heräsin hyvin aurinkoiseen uneen, kylmä kääre kaulalla. Oikein harmitti, kun hoitaja herätti, että nyt Tuulan pitäisi herätä. Ja se oli aika jännä tunne, että mulla ei ollut mitään kipuja. Ei tullut mitään huonoa oloa. Happiviikset oli nenällä. Se oli mukava tunne herätä. Tiesi, että kaikki on varmaan mennyt hyvin. Se oli ihan semmoinen mieleenpainuva kokemus, että kun ei ollut suurempia leikkauksia mitään tehty.

00:09:23 Saara

Mites toipumisvaihe sitten sairaalan jälkeen, sairasloman pituus, millaisia asioita siellä oli?

00:09:30 Tuula

No, sairaslomaa tuli puolitoista viikkoa. Ja tein yrittäjänä töitä silloin ja työ oli sellaista aika fyysistä ja niin, että mä katsoin aina käsiini, että leuka oli aina melkein 7 -8 tuntia tätä rintalastaa vasten, niin huomasin, että hyvin äkkiä tuli semmoinen puuduttava tunne, niin yrittäjänä keventelin sitten päiviä ja pikkuhiljaa sitten, sanotaanko, että meni toiset puolitoista viikkoa, niin sitten aloin tekemään vasta täyttä päivää. Eli kuulostelin siinä sitten oloani aika lailla. Ja se toipuminenkin lähti aika hyvin. Vaikka sitten kun sairaalasta pääsin, kun oli tarkistukset tehty ja annettiin A4, puolitoista tuntia istuin autossa ja tuijotin sitä paperia. Niin kuin siinä nyt oli, niin kuin normaalisti haavaa hoidetaan ja tällaisissa, että ei kastella ja saunaan ei, eikä ponnisteluja, niin sitten mulle tulikin takaumana lapsuudesta, kun multa leikattiin nielu- ja kitarisat ja kuinka ollakkaan niistä toinen puoli alkoi vuotaa.

00:10:39 Tuula

Niin siinä vaiheessa se A4 tuntui tosi tyhjältä ja se sellainen avuttomuuden tunne ja pelko, että kuinka mä klaaraan nyt kotona, että tämä mun haava ei aukea. Niin siinä vaiheessa ne tuntui aika hepposilta, ne ohjeet siinä, kun et ponnistele, kuinka sä menet sänkyyn nukkumaan, kuinka sä tulet ponnistelematta pois sängystä ihan tällaisia pieniä asioita. Se oli pieni mörkö, se pieni muisto sieltä lapsuudesta että kuinka minä sen päiväni aina menen, mutta hyvin minä selvisin siitä. Ja vielä sitten se oli, että mitä siinä A4 ei puhuttu, enkä osannut itsekään ajatella sitä, että meni pari päivää, niin minulla hartiasetu ja kaula, niska jysähti ihan täysin, tuli aivan hirvittävät lihaskivut. Niin siinä tuli semmoinen tunne, että soitanko minä takaisin keskussairaalaan vai soitanko minä tutulle fysioterapeutille, mitä minä teen, oli tosi tuskallinen olo mutta sitten soitin fysioterapeutille ja hän sanoi, että tule käymään, että tehdään jotakin se oli aika yllätys, että niin voimakkaasti niska reagoi siihen.

00:11:58 Saara

Ihan sellaisella lihassäryllä? Oliko sinulla muita kipuja kotona? Oliko haava kipeä tai haava-alue muuten?

00:12:08 Tuula

Haavan alue ei ollut kipeä, eikä kipuja muutenkaan, että sairaalassa oli hyvä kipulääkitys ja kotona hyvin pian pystyi sitten vähentämään sitä kipulääkitystä ihan muutaman päivän ajan, että se oli

kivutonta. Olen monesti sanonutkin, että yllättävän kivuton tilanne sen leikkauksen jälkeen. Ei tullut mitään turvotuksia, hoidan itseäni yleensäkin aika paljon kylmällä, niin kylmäpakkausta pidin monesti siinä kaulalla sitten.

00:12:38 Tuula

Sitten yksi ongelmakohta tuli, kun oli muistissa se, että se kurkku oli vuotannut sinne sisäänpäin, niin sitten kun piti tämä haavalappu ottaa kotona ja vaihtaa ja katsoa sitä haavaa. Minähän yritin, mutta niinhän siinä kävi, että alkoi korvat soimaan ja tuskan hiki tuli. Eli soitin terveyskeskukseen, että voisiko sairaanhoitaja katsoa tämän, että tämä on pieni asia, mutta mulle suuri. Kävin ja siellä sitten näitisti ottivat pois ja tarkistivat, että haava voi hyvin ja kaikki hyvin.

00:13:13 Saara

Joo. Mahtavaa, että osait siihen kysyä apua.

00:13:16 Tuula

Joo. Mulla oli sellainen tunne, että mä en uskalla sitä itse ottaa. Ja sitten mietin, että onko siinä kenties jotain jippoja, että mistä kulmasta sitä laastaria vedetään, ettei se haava aukea. Niin ihan tällaisia ajatuksia tuli, ja soitin, että joku terveydenhoitaja tai sairaanhoitaja katsoo sen. Nämä tällaiset pienet yllätykset, jotka toivat vähän pelon tunnetta, tuli vasta leikkauksen jälkeen siellä kotona. Se toi sitten vähän sitä turvattomuuden tunnetta. Ei ollut tuttavapiirissä ketään, kenellä olisi ollut tällainen leikkaus.

00:13:55 Saara

Mutta uskomattoman hienoa oli kuulla sinun positiivisesta suhtautumisesta siihen itse leikkaukseen, koska monilla se on juuri se pelottava kohta. Tuo oli tosi rohkaiseva tarina ja jotenkin hauska, kun kerroit, että odotit sitä uneen pääsemistä. Sitten se oli tehty, niin varmasti suuren suuri helpotus myös siellä kotona kuitenkin, vaikka oli vähän sitä turvattomuutta.

00:14:21 Tuula

Kyllä. Ja muistan vielä, kun anestesia lääkäri sanoi, että no eiköhän nukuteta hänet nyt.

00:14:31 Saara

Sitten mennään! Onko jotain, mitä sä toivot, että olisi ollut toisin siellä itse sairaalassa, sairaalakäytänteissä? Tai sitten omassa toiminnassa, kun mietit leikkausaikaa, että tekisitkö jotain toisin?

00:14:46 Tuula

Sairaalassa mun mielestä kaikki meni hyvin just, että tuli se sellainen tunne, että huolehditaan ja hoidetaan. Se oli minusta ihan hienoa loppuun asti. Ainoa mitä sitten oli, niin se kun annetaan se A4 käteen. Kun olisi joku istunut viereen ja vaikka käynyt yhdessä sen A4 lävite ja sitten tuonut näitä esiin, että mitä voi myös tulla, että niskahartioiden, alueelle tai joku ihan tämmöinen perus tällaisia juttuja näin.

00:15:16 Tuula

Ja sitten tietenkin tuosta omasta toiminnasta, että mitä en tekisi, niin olen innokas leipomaan. Ja mies sanoi, kun oli tullut lehti, missä oli semmoinen ihan yksinkertainen joku ohje, niin mä sanoin, että mähän voin tehdä tuon, että kun haava on vasemmalla puolella ja sähkövatkain on oikeassa, niin eihän se mihinkään vaikuta. Mies sanoi töihin lähtiessä, että muistakin, että siihen sähkövatkaimen et koske, arvaa koskinko. Joo, ja kun vatkkaus oli loppuillaan, niin tunsin tuossa vasemmalla puolella semmoisen pienen kirpaisun. No sitten tein taikinan kyllä loppuun ja kauhulla vähän ootin, että onko haava alkanut vuotamaan, sitten kakku uuniin ja buranaa, panadolia ja kylmäpakkaus ja odottelemaan sohvalle pitkälle ja vähän ajan päästä sitä katsoin, että vuotaako, ei vuotanut, mutta sen leipomuksen olisin voinut jättää tekemättä.

00:16:14 Saara

Hyvä vinkki kuulijoille, ei saa koskea sähkövatkaimeen. Ja hyvä esimerkki siitä, kun siinä A4:ssa oli siitä ponnistelusta, että tuokin voi olla sitä. Että ihan tosi hyvä esimerkki oikeastaan, että kuinka rauhassa siellä pitää ottaa. Toki yksilöllistä, mutta...

00:16:45 Tuula

Joo. Juuri meinasinkin sanoa, että mehän ollaan yksilöitä. Ja toiset on herkempiä ja toiset on paljon ronskimpia kaikissa siinä tekemisessään. Sellainen kuulostelu tavallaan, itteensä kuunteleminen on se aika tärkeä asia, että milloinkin sitten ryhtyy tekemään.

00:17:03 Saara

Kyllä. No, mitä sinulle kuuluu sitten nyt, eli miten voit ja onko se leikkaus enää sellainen muisto menneisyydestä? Mitä on tullut elämään sen jälkeen?

00:17:14 Tuula

Voin tällä hetkellä hyvin. Minullahan on ollut 24 vuotta kilpirauhasen vajaatoiminta. Ja sen kanssa pärjään tosi hyvin. Pieni otanta tuli myös kilpirauhasen liikatoimintaan, mutta sekin hoitui. Eli kilppariasiat on ihan kunnossa ja tästä lisäkilpirauhasen liikatoiminnasta jäi mukavia muistoja.

00:17:40 Tuula

Ja parhaita muistoja on sitten tavallaan se leikkauksen jälkeen, kun tuli se olo, että kuinka yksin olen sen asian kanssa, mistään en saa mitään tietoa, enkä näin, niin joku laittoi minussa minut tarttumaan puhelimeen ja soittamaan Kilpirauhasliittoon. Että hei, mikä on, kun teillä ei missään oikeastaan mainita tästä asiasta. Ja silloin elettiin tosiaan sitä 2017 vuotta, eli minulle kerrottiin, että tietoa ei ole vielä paljon. Mutta sitten he ehdottivat, että lähtisin heidän tämmöiseen kokemustoimijakoulutukseen, johon lähdin mukaan, koska koin, että mulla voi olla annettavaa tällä omalla tarinalla muille, kun ajattelin, että meitä varmaan on muitakin, jotka ajattelee, että on niin yksin. Ja jonkun ajan päästä sitten lähdin myös tähän tukipuhelinpäivystäjäksi vapaaehtoisena. Elikkä neljä kertaa vuodessa on lisäkilpirauhasen liikatoiminta-teemailta, jolloin vastaan sitten minä siihen puhelimeen. Viimeisen vuoden aikana on näkynyt puheluiden määrässä, että se, mistä soitetaan, on juuri tämä leikkaukseen, kun odotetaan. Niistä halutaan puhua. Ja itse leikkauksesta ja sitten, mitä tapahtuu leikkauksen jälkeen. On ollut oikeastaan aika mukava kertoa sitten tätä omaa. Siinä positiivisessa mielessä, että ei aina mene huonosti tai tee kipeätä tai näin, että se on ollut semmoinen, koen että siinä olen niin kuin omalla paikallani ollut siinä tukipuhelimessa ja tietenkin kokemustoimijana olen saanut käydä kertomassa sitten ihan ensioireista tähän päivään asti, että miten mulla on mennyt.

00:19:35 Tuula

Olen onnellinen, että tällä hetkellä voin hyvin ja minulla on siellä vielä ne kolme lisäkierpparikaveria, ja kun käyn suihkussa ja kuivalen itseä, niin aina kuivaan kaulan ja sanon, että hei kamut, että ollaan sillä lailla ihan niin kuin jees toisillemme, että pidetään sillä lailla yhtä, että mennään ihan sulassa sovussa. Niin hassulta kuin se kuulostaa, mutta kun tiedän, että niistäkin joku voi sitten innostua liikaa ja ollaan sitten taas saman operaation edessä kenties.

00:20:07 Saara

Hei, kamut on aika hyvä suhtautuminen. Ja mahtavaa, että olet kokemustoimijuudella ja tukipuhelinvapaaehtoisena päässyt auttamaan myös muita. Se on varmasti ollut todella merkittävää muille ja myös sinulle.

00:20:21 Tuula

Ja se on tosi palkitsevaa ja antoisaa. Ja niille, niin kuin tukipuhelinkin, se on äärettömän tärkeää. Siitä aina kiitetään, että kiitos näistä minuuteista, kiitos näistä ajatuksista. Niin se tuntuu äärettömän hyvältä, että sille on tarvetta.

00:20:41 Saara

Mutta hienoa kuulla, että nyt voit todellakin hyvin. Mitä haluaisit vielä tähän loppuun sanoa potilaskollegoillesi, jotka juuri parhaillaan odottaa sinne kaulan alueelle kohdistuvaan leikkaukseen menoa? Onko rohkaisevia sanoja?

00:20:59 Tuula

No, siitä olen miettinyt, että mikä on, niin tuli vaan mieleen se, että ainahan meitä jännittää ja meitä myös pelottaa. Se on ihan luonnollista, ja kun on kyse tällaisesta asiasta. Ja sitten mietin sitä positiivisuutta tähän asiaan, niin tuli ajatus, että ei kannata jäädä siihen pelkotilaan, että ei ruokkisi sitä liikaa ja kasvata sitä pelkoa itselleen, vaan ryhtyä ajattelemaan positiivisesti, että hei, että mä olen menossa sinne leikkaukseen nyt ja leikkauksessa minut nukuutetaan, mä en tiedä leikkauksesta mitään ja kun mä herään, niin mulla on ruokatorvi, henkitorvi, ehjänä, mä voin syödä, mä voin hengittää, lihaksia ei ole viilletty poikki, eli sekin auttaa siihen toipumiseen. Eli toivutaan siitä sitten tosi hyvin siitä.

00:21:55 Tuula

Ja sitten alkaa se toipuminen ja toipumisessa aurinko alkaa paistaa aina viikko viikolta enemmän, että mitään sellaista äkkiparantumista ei tapahdu, vaan se kun puhutaan hormonitoiminnasta, niin se vie sen oman ajan. Eli kyllä minä aina näissä tukipuhelinjutuissa, kun sitten on tämä leikkaukseen meno, niin kannustan ajattelemaan sitä asiaa positiivisesti, uutta eloa sitten itselle eikä jäädä sinne negatiiviseen ja siihen pelkoon ja siihen tilaan tavallaan. Että oma asenne ratkaisee aika paljon myös siinä toipumisessa, että millä fiiliksellä sä lähdet sieltä sairaalasta sitten parantelemaan itteäsi ja katselemaan sitten sitä aurinkoa siellä edessä päin.

00:22:47 Saara

Kyllä. Ihan todella todella hienot terveiset varmasti jokaiselle jotain jännittää nyt siellä kuulijoiden puolella.

00:22:57 Saara

Kiitoksia Tuula, kun tulit meidän Kilpi-podiin vieraaksi. Seuraavaksi me kuunnellaan lääkäri Vesa Ilvesmäkeä, joka kertoo meille vähän faktatietoa kaulan alueen leikkauksista. Kiitos Tuula.

00:23:10 Tuula

Kiitos.

00:23:15 Saara

Sitten meillä olisi aika ottaa tänne podcast-studioon meidän lääkärivieras Vesa Ilvesmäki. Tervetuloa studioon!

00:23:24 **Vesa**

Kiitoksia!

00:23:25 **Saara**

Kertoisitko sä vähän alkuun itsestäsi? Sä saatat olla aiempien jaksosten kuulijoille jo ihan tuttu tyyppi, mutta joku on saattanut löytää vasta tämän jakson pariin. Kerrotko vähän itsestäsi ja työnkuvastasi?

00:23:37 **Vesa**

Kiitos. Olen sisätautien ja endokrinologian erikoislääkäri ja olen pitkään toiminut sairaalamaailmassa, pisimmän aikaa Päijät-Hämeen keskussairaalassa Lahdessa yli 20 vuotta endokrinologina ja nykyisin toimin osa-aikaisena yksityislääkärinä ja konsulttina. Hoidan paljon kilpirauhaspotilaita ja myös lisäkilpirauhaspotilaita. Sekä liiketoimintaa, vajaatoimintaa että muita näiden rauhasien sairauksia.

00:24:14 **Saara**

Tänään aiheena meillä on tosiaan ollut kaulan alueen leikkaus. Mistä eri syistä se leikkaus kaulan tai kilpirauhasen alueelle voidaan tarvita?

00:24:25 **Vesa**

Useimmiten leikkaushoitoon joudutaan tai päädytään sen vuoksi, että epäillään jotakin kasvainta joko kilpirauhasissa tai lisäkilpirauhasissa. Kilpirauhasia leikataan joskus struuman eli liikakasvun vuoksi myöskin ja sitten on jotain tiettyjä erikoistilanteita niin kuin Basedowin silmäoireyhtymä, jossa saatetaan poistaa kilpirauhanen. Mutta lisäkilpirauhasen sairauksista yleisin ja tärkein on liikatoiminta, joka johtuu useimmiten lisäkilpirauhasen tai lisäkilpirauhasien adenoomasta.

00:25:06 **Vesa**

Mä kerron tästä hiukan taustaa. Kilpirauhanenhan sijaitsee tuossa kaulan tyvessä. Se on kaksilohkoinen rauhanen, joka painaa Noin 15-20 grammaa ja on semmoisen kilven tai perhosen muotoinen. Kilpirauhasen takapinnalla on neljä kappaletta lisäkilpirauhasia, jotka on tuollaisia ison nuppineulanpään kokoisia. Ja niihin saattaa tulla hyvänlaatuisia kasvaimia eli adenoomia. Ja niihin voi tulla myöskin sitten semmoista yleistä liikakasvua eli hyperplasiaa. Ja joskus hyvin harvoin myöskin pahalaatuisia kasvaimia.

00:25:47 **Vesa**

Lisäkipirauhasen liikatoiminta on tieteellisesti nimeltään primaarinen hyperparatyreoosi. Se on aika yleinen sairaus, mutta hyvin usein alidiagnosoitu. On arvioitu, että yhdellä prosentilla väestössä voi olla tällöinen lisäkipirauhashormonin eli parathormonin liiketoimintaa aiheuttava adenooma, joka sitten aiheuttaa veren kalsiumtason nousun eli hyperkalsemian. Tämän voi todeta oikeastaan vain mittaamalla kalsiumtason verestä. On huomattavaa, että kalsiumtason mittaukset eivät kuulu oikeastaan mihinkään tällöisiin seulontatutkimuksiin tai ikäkausitutkimuksiin samalla tavalla kuin esimerkiksi veren sokeri tai kolesteroliarvot. Kun me ikäännyttään, nämä primaariset hyperparatyreoosit lisääntyvät ja ne on naisilla 3-4 kertaa yleisempiä kuin miehillä. On arvioitu, että 60-70-vuotiailla naisilla näitä on jopa 2-3 prosentilla. Suomessa on todennäköisesti kymmeniä tuhansia potilaita, joilla on diagnosoimaton lisäkipirauhasen liikatoiminta.

00:27:06 Saara

Okei, aika hurja juttu, että se voi olla diagnosoimaton niin monella. Millaisia oireita se sitten aiheuttaa? Mistä sen voisi ehkä huomata itsellään?

00:27:16 Vesa

Hyvin usein lisäkipirauhasen liikatoiminta on täysin oireeton ja todetaan sattumalta, kun on mitattu jostakin syystä tuo veren kalsiumtaso, mutta semmoisia oireita, mitä se sitten voi aiheuttaa, niin on semmoinen yleinen väsymys ja elämänlaadun heikentyminen, joka usein ajatellaan, että voi olla, että tämä on niinku tyyliin normaalia vanhenemista, esiintyen lihasheikkoutta, myöskin lihasjäykkyyttä, voi olla masennusta, matala mieliala, voi olla unihäiriötä, mutta voi olla myöskin muistin ja kognition heikkenemistä, keskittymisvaikeuksia. Mutta sitten ihan tällöisiä fyysisiä oireita, niin tärkeimmät ovat luusto ja munuainen. Elikä luustossa tämä altistaa osteoporoosille, ja sitten munuaisessa taas voi tulla munuaiskiviä ja lisääntynyttä virtsan eritystä, ja myöskin muun muassa vajaatoimintaa. Edelleen tämä voi aiheuttaa sydän- ja verisuonien sairauksia, kuten kohonnutta verenpainetta ja sepelvaltimotautia. Mahasuolikanavan osalta voi tulla pahoinvointia, närästystä tai ummetusta. Eli tämä voi olla hyvin monioireinen ja moniulotteinen. Eli voisi sanoa, että aika herkästi, jos voinnissa tapahtuu muutoksia, niin tietysti tutkitaan muitakin asioita, niin tämä kalsiumarvojen seulonta olisi hyvä kuulua kyllä siihen palettiin.

00:28:44 Saara

No jos palataan takaisin nyt sitten tähän leikkausasiaan, niin tehdäänkö usein nuo leikkaukset ihan nukutuksessa?

00:28:53 Vesa

Kyllä. Nämä tehdään yleisanestesiassa ja leikkauksen kesto on yleensä noin 1-2 tuntia. Se voi toki vaihdella, jos joudutaan etsimään sieltä pieniä lisäkilpirauhasia. Tämä ei kuitenkaan sillä tavalla ole mikään hirveän iso leikkaus, kun ne sijaitsevat melko lähellä ihonpintaa, siellä kilpirauhasen takana tuossa kaulan tyvässä. Myöskin toipumisaika on aika lyhyt, että yleensä joutuu sairaalassa olemaan yhden yön ja jos on työssä käyvä ihminen, niin noin kahden viikon sairauslomaa on odotetavissa.

00:29:33 Saara

Joo. No tietysti sitten potilaana jännittää yleensä aika paljon se, että onko jotain leikkausriskejä. Niin millaisia leikkausriskejä näissä on ja miten ne otetaan huomioon?

00:29:51 Vesa

Kaikkiin leikkauksiin liittyy sellainen yleinen anestesiariiski, joka on luokkaa yksi prosentti tai vähemmän, sanotaan että nolasta yhteen prosenttiin. Vähän riippuen minkälaisia perussairauksia ihmisillä on, nämä arvioidaan aina etukäteen. Mutta sitten eri leikkauksissa voi olla sellaisia erityisriskejä ja näissä kaulaleikkauksissa niitä on kaksi kappaletta. Ensimmäinen on äänihuulihermojen vaurioituminen. Tällaiset hermot menevät tuosta kilpirauhasen takaa kurkunpäähän ja hermottavat äänihuulia. Jos hermo vaurioituu, niin seurauksena on äänen käheytyminen ja pahimmassa tapauksessa jopa äänen menetys. Näiden tällaisten vakavien haittojen riski on nykyisin alle 2 prosenttia. Sitten toinen vakava riski on, että voi tulla lisäkilpirauhasen vajaatoiminta, jos niitä joudutaan poistamaan useita ja ei jää riittävästi jäljelle, vaikka yleensä kyllä ihminen tulee toimeen yhdelläkin lisäkilpirauhasella. Eli kolme voidaan poistaa tai jopa kolme ja puoli ja jättää yksi puolikas.

00:31:07 Saara

Okei, joo. No sanoit tuossa äsken, että ainakaan hirveän pitkää jaksoa siellä sairaalassa ei luultavasti tämän jälkeen vietetä, eli siirrytäänkö tästä usein kotiin, taisit sä äsken sanoakin, että näin se on, aika suoraviivasta, että pääsee kotiin toipumaan nopeasti.

00:31:24 Vesa

Joissain maissa ja isoissa keskuksissa näitä on tehty jopa ihan poliklinisestikin, tai tämmöinen lyhyt jälkihoitoinen, että potilas ei ole ollenkaan yötä sairaalassa. Käsittääkseni Suomessa ei ole tähän vielä menty, että meillä pidetään yleensä se yksi yö. Ja jos tulee jotain odottamattomia kalsiumtason vaihteluita, esimerkiksi jos kalsiumtasot putoavat liian matalaksi, niin voi olla, että sairaalassa joutuu olemaan muutaman päivän pidempään, mutta se ei etukäteen selviä. Kaiken kaikkiaan näissä on aika kevyttä jälkihoitoa.

00:32:00 Vesa

Sitten jälkitarkastus tapahtuu yleensä 1-2 kuukautta leikkauksen jälkeen. Jos kalsiumtasot on normalisoituneet, niin yksi jälkitarkastus riittää. Sitten ei tarvita mitään jatkoseurantaa. Yleensä näistä leikkauksista 95 prosenttia onnistuu erinomaisesti.

00:32:21 Saara

Joo, eli sanoisit, että leikkauksista toivotaan todella hyvin.

00:32:25 Vesa

Leikkausriskit on aika vähäisiä ja toipuminen tulee todennäköisesti tapahtumaan erittäin hyvin ja yleisvointi tulee todennäköisesti kohenemaan.

00:32:34 Saara

Hyvä, eli nyt ollaan sun kanssa puhuttu siitä, että jos lisäkilpirauhasia poistetaan, niin siellä yhdellä tai jopa puolikkaalla voidaan vielä pärjätä, eikös vaan? Mutta entäs jos se leikkauksen tarve on sitten toisenlainen, eli kyseessä voi olla myös kilpirauhasen poisto. Niin mitä ihmettä silloin tapahtuu niille lisäkilpirauhasille, koska niiltä menee tavallaan pois koti, koska ne sijaitsevat kilpirauhasen takapinnalla. Mitä tapahtuu, jos kilpirauhanen poistetaan?

00:33:09 Vesa

Tämä on hyvä ja tärkeä kysymys. Nyt kun tämä on tiedossa, että ne lisäkilpirauhaset sijaitsevat siellä kilpirauhasen takapinnalla, niin näissä kilpirausleikkauksissa ne pyritään löytämään ja identifioimaan. Nämä lisäkilpirauhaset varovasti siirretään syrjään ja koetetaan olla koskettelematta niitä. Jos tökätään pinsetillä tai kostetetaan sormella, niin se saattaa lopettaa toiminnan muutamaksi viikoksi. Tällainen mahdollisuus on olemassa. Vaikka lisäkilpirauhasia ei tulisikaan poistettua sen kilpirauhasen mukana, niin saattaa kehittyä lisäkilpirauhasen ohimenevä vajaatoiminta kilpirauhasleikkauksen jälkeen. Ja tämän estämiseksi kaikille potilaille annetaan kalsium-D-vitamiinihoito tämmöisten kilpirausleikkausten jälkeen.

00:34:10 Vesa

No sitten joskus nämä lisäkilpirauhaset saattaa sijaita vähän poikkeavissa paikoissa ja ne voi olla esimerkiksi kilpirauhasen sisällä ja tämmöisissä tapauksissa sitten ne kyllä tulee poistetuksi. Ei suinkaan kaikki sijaitse siellä sisällä, mutta siellä voi olla yksi tai kaksi lisäkilpirauhasta, joka voi olla kilpirauhasen sisällä ja jos kilpirauhanen poistetaan kokonaisuudessaan, niin sitten vasta patologia havaitsee sen, että täällä olisi sitten mukana myöskin kilpirauhanen.

00:34:37 Saara

Okei, mutta siltikin edelleen niillä jäljellä jääneillä pärjää.

00:34:43 Vesa

Niillä pärjää yleensä kyllä. Mutta siinä alkuvaiheessa voi tulla tosiaan tämmöinen ohimenevä lisäkilpirauhasen vajaatoiminta. Se ei ole kovin harvinainen, mutta se että se jäisi pysyväksi, niin se on harvinaisempaa. Mutta kyllä valitettavasti joskus niinkin tapahtuu. Sitten kilpirauhasen poistoleikkauksen jälkeen tarvitaan korvaushoitoa kilpirauhashormonilla eli tyroksiinilla ja se on elinikäinen hoito.

00:35:11 Saara

Eli jos kilpirauhanen poistetaan kokonaan, niin sitten se tyroksiinihoito tulee elinikäiseksi. Eli se on välttämätöntä.

00:35:18 Vesa

Joo, se on näin. Nykyisin useimmissa leikkauksissa se rauhanen tosiaan poistetaan kokonaan. On tämmöisiä erityistilanteita, että poistetaan ainoastaan toinen lohko. Yhdellä kilpirauhaslohkolla noin 50 prosenttia ihmisistä pärjää, mutta se toinen 50 prosenttia tarvitsee vähän pienemmän tyroksiiniannoksen siihen oheen. Nyt on huomattavaa, että joskus kilpirauhasleikkauksia joudutaan tekemään potilalle, jolla on jo valmiiksi kilpirauhasen vajaatoimintaa. Silloin siinä ei tule uutta asiaa, vaan usein annostarve kuitenkin nousee.

00:35:57 Saara

No onko sitten hoidon tai tavallaan jatkohoidon kannalta eroa, jos se kilpirauhanen on vajaatoimintainen autoimmuunitulehduksen vuoksi tai jos se sitten puuttuu kokonaan sen poistoleikkauksen jälkeen. Eli autoimmuunitulehdus vastaan poistoleikkaus. Onko hoidolla eroa? Koska molemmissa tilanteissahan sitä kilpirauhashormonia tarvitsee sieltä lääkepurkista.

00:36:19 Vesa

Suurimmalle osalle potilaista hoidossa ei ole eroa, eli tulee pysyvä elinikäinen tyroksiinihoito. Kuitenkin autoimmuunitulehduksen jälkeen siellähän on jäljellä se kilpirauhanen, joka on lakanut toimimasta, ja se ei ole aina ihan kokonaan lakannut toimimasta. Siellä voi olla tämmöistä residuaalia eli jäännöstoimintaa, että se tuottaa jonkun verran kilpirauhashormonia ja se voi olla semmoista ajoittaistakin ja joskus harvoin ehkä muutamalla prosentilla, alle viidellä prosentilla potilaista, niin se saattaa parantua se autoimmuunitulehdus. Se on kuitenkin sen verran harvinaista, että sen varaan ei lasketa eikä sitä potilaille myöskään luvata, ettei tule tarpeettonia pettymyksiä.

00:37:10 Saara

Eli kilpirauhasen poisto on todellakin elinikäistä, mutta autoimmuunitulehdus voi todella harvinaisesti parantua. Mutta mitä sä sanoisit sellaiselle henkilölle, joka parhaillaan odottaa kaulan alueelle kohdistuvan leikkaukseen menoa? Voi vähän hirvittää, voi vähän pelottaa. Mitkä olis sun semmoset lääkäriinsanat?

00:37:32 Vesa

Sanoisin, että älä pelkää tarpeettomasti. Se on selvää, että tällaisia toimenpiteitähän jokainen jännittää jonkin verran. Mutta meillä on erittäin korkeatasoinen kilpirauhaskirurgia ja lisäksi kilpirauhaskirurgia Suomessa. On odotettavissa, että todennäköisesti pääset parantavan hoidon kohteeksi. Kaikki tulee menemään hyvin ja toivotan hyvää onnea leikkaushoidolle.

00:38:04 Saara

Hyvä. Kiitos suuresti, Vesa, että olit taas mukana meidän Kilpi-podin jaksossa, ja toivottavasti nähdään taas pian ja kuullaan!

00:38:12 Vesa

Kiitos, kiitos.

00:38:13 Saara

Suurkiitos myös sinulle, kuulija, kun olit meidän mukana ihan tänne jakson loppuun saakka. Sun kannattaa ehdottomasti käydä tutustumassa Kilpirauhasliiton nettisivuihin, kilpirauhasliitto.fi, ja esimerkiksi meidän Facebookiin ja Instagramiin, jotka löydät kummatkin hakusanalla "kilpirauhasliitto". Moikka!